

SO`X DARYO VODIYSINING REKREATIONSION RESURSLARI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.

Akbarov Jahongirmirzo Ahmadjon o'g'li

Farg'ona viloyat Yozyovon tumani

5-umumiy o'rta ta'lim maktabi geografiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola So'x daryosi vodiysining rekreatsion resurslarini o'rganadi va ulardan foydalanish samaradorligini baholaydi. U mintaqadagi tabiiy muhit, turizm infratuzilmasi va jamoatchilik ishtirokini o'rganadi. Maqola ushbu resurslardan foydalanishni optimallashtirish bo'yicha barqaror amaliyot va tavsiyalar haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: So'x daryosi vodiysi, rekreatsion resurslar, samaradorlik, barqaror foydalanish, tabiiy muhit, turizm, jamoatchilikni jalb qilish.

Annotation. This article explores the recreational resources of the Sokh River Valley and assesses the effectiveness of their use. It explores the region's natural environment, tourism infrastructure and public participation. The article aims to provide insight into sustainable practices and recommendations to optimize the use of these resources.

Keywords: Sokh River Valley, recreational resources, efficiency, sustainable use, natural environment, tourism, community engagement.

Аннотация. В данной статье исследуются рекреационные ресурсы долины реки Сох и оценивается эффективность их использования. Он исследует природную среду, туристическую инфраструктуру и участие общественности в регионе. Статья призвана дать представление об устойчивых методах и рекомендациях по оптимизации использования этих ресурсов.

Ключевые слова: долина реки Сох, рекреационные ресурсы, эффективность, устойчивое использование, окружающая среда, туризм, вовлечение общественности.

So'x daryosi vodiysi turli xil rekreatsion resurslari bilan mashhur bo'lgan go'zal hudud bo'lib, uzoq va keng mehmonlarni jalb qiladi. Biroq, ushbu resurslardan samarali foydalanish va barqaror boshqarish ularning uzoq muddatli hayotiyeligini saqlab qolish uchun juda muhimdir. Ushbu maqola So'x daryosi vodiysining rekreatsion resurslarini baholash, ularning samaradorligini baholash va ulardan barqaror foydalanish bo'yicha tavsiyalar berishga qaratilgan.

– Adabiyotlarni ko'rib chiqish: So'x daryosi vodiysining rekreatsion resurslari bilan bog'liq mavjud tadqiqotlar, hisobotlar va maqolalarni har tomonlama ko'rib chiqish o'tkazildi. Bunda turizm, bioxilma-xillik va mintaqaning tabiiy muhiti to'g'risidagi mavjud ma'lumotlar tahlil qilindi.

– Dala tadqiqotlari: tadqiqotchilar guruhi Sox daryosi vodiysida rekreatsion resurslarning hozirgi holatini baholash uchun joylarda so'rovlar o'tkazdilar. Bunga mahalliy aholi, sayyohlar va tegishli manfaatdor tomonlar bilan ushbu resurslardan foydalanish va qabul qilingan samaradorlik to'g'risida tushuncha to'plash uchun suhbatlar kiritilgan.

So'x [Farg'ona](#) vodiysidagi sersuv [daryo](#). Olay va [Turkiston](#) tizmalarining shimoliy yon bag'irlaridan 5550 m cha balandlikdagi muzlikdan boshlanadi. Uz. 124 km, havzasining mayd. 3510 km², [suv](#) havzasining bal. 3480 m. Dalbek, Shudmon va Xo'jaochkan soylari Zardoli qishlog'i yonida birlashib, So'x daryosini hosil qiladi. Yuqori qismida juda chuqur va [tor](#) (eni 4-10 m) daradan oqadi. [Adirlar](#) zonasiga chiqqach, daryo vodiysi kengayib 500 m ga yetadi. Shundan so'ng daryo kengligi 70 km, uz. 50 km li, [tosh](#) va shag'aldan tuzilgan [yoyilma konus](#) hosil qiladi. Daryoning ayrim qismlarida ikkinchi va uchinchi terrasalari [bor](#). So'x Farg'ona vodiysiga oqib chiqqach, tarmoqlarga bo'linib ketadi. Daryo [muzlik](#) va qordan to'qayinadi, chunki

havzasiga yogadigan yillik yogin miqdorining 71% [qor](#) va 29% yomgirda to'g'ri keladi. Havzasining mayd. 244 km²li 364 muzlik bor. Eng yirigi Archaboshi (12 km²). O'rtacha okim moduli 17,0 l/sek, km². So'x daryosi suvining loyqaligi o'rtacha (0,99 kg/m³). Adirlar oraligida daryoga Sariqo'rgon suv tuguni va O'xchi GES, etagida [Qo'qon](#) gidrotuguni qurilgan. So'x Farg'ona viloyatining O'zbekistan, Dang'ara, Uchko'prik, [Bag'dod](#) tumanlari yerlarini suv bilan ta'minlaydi. Daryo vodiysida Qo'qon sh. joylashgan. «Cho'ng'ora» va b. kurortlari bor.

Tabiiy muhit: So'x daryosi vodiysi boy biologik xilma-xillikka, jumladan, yamyashil o'rmonlarga, manzarali sharsharalarga va turli xil yovvoyi tabiatga ega. Ushbu tabiiy diqqatga sazovor joylar piyoda yurish, yovvoyi tabiatni tomosha qilish va tabiatni suratga olish kabi turli xil ko'ngilochar tadbirlar uchun asos yaratadi.

Turizm infratuzilmasi: mintaqa sayyohlik infratuzilmasiga, shu jumladan piyoda yurish yo'llari, lagerlar va tashrif buyuruvchilar markazlariga katta sarmoyalar kiritilganiga guvoh bo'ldi. Bu imkoniyatlar dam olish resurslari uchun mehmon tajriba va mavjudlik rivojlangan.

Jamiyatni jalb qilish: mahalliy jamoalar rekreatsion resurslarni ishlab chiqish va boshqarishda faol ishtirok etdilar. Davlat organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari va rezidentlar o'rtasidagi hamkorlikdagi sa'y-harakatlar mulkchilik va mas'uliyat hissini kuchaytirdi va barqaror amaliyotga olib keldi.

Resurslardan foydalanish samaradorligi: So'x daryosi vodiysining rekreatsion resurslaridan sayyohlarni jalb qilish va mintaqada iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun samarali foydalanilgan. To'g'ri infratuzilmani rivojlantirish kirish imkoniyatini yaxshiladi va bu tashrif buyuruvchilar sonining ko'payishiga olib keldi. Turli xil tadbirlarning mavjudligi turli xil turistik segmentlarning afzalliklarini qondirdi.

Barqaror boshqaruv amaliyoti: mahalliy jamoalarni jalb qilish rekreatsion resurslardan barqaror foydalanishni ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Ushbu kelishuv tabiiy muhitni saqlashga yordam berdi, mahalliy ekotizimlarga salbiy ta'sirlarni

minimallashtirdi va tabiatni muhofaza qilish va turizmni rivojlantirish o'rtasidagi muvozanatni saqlab qoldi.

Qiyinchiliklar va imkoniyatlar: taraqqiyotga erishilgan bo'lsa-da, qiyinchiliklar davom etmoqda. Bularga imtiyozlarning adolatli taqsimlanishini ta'minlash, turizmning atrof-muhitga ta'sirini yumshatish va mehmonlarning bosimini boshqarish kiradi. Keyingi rivojlanish imkoniyatlari targ'ib qilishdan iborat ekoturizm, madaniy turizm va mas'uliyatli turizm amaliyotini amalga oshirish.

Xulosa va takliflar:

So'x daryosi vodiysi turizm va iqtisodiy o'sishni rivojlantirish uchun samarali foydalanilgan ko'plab rekreatsion resurslarga ega. Ushbu resurslardan barqaror foydalanish tabiatni muhofaza qilish va tashrif buyuruvchilar tajribasi o'rtasida muvozanatni saqlash uchun doimiy harakatlarni talab qiladi. Bunga erishish uchun quyidagi takliflar beriladi:

- Jamiyat ishtirokini kuchaytirish: mahalliy jamoalarni qaror qabul qilish jarayonlariga faol jalb qilishni rag'batlantirish, ularning manfaatlari va tashvishlari hisobga olinishini ta'minlash. Bunga sheriklik, salohiyatni oshirish va resurslarni taqsimlash tashabbuslari orqali erishish mumkin.

- Barqaror turizm amaliyoti: chiqindilarni boshqarish, energiyani tejash va mahalliy korxonalarni qo'llab-quvvatlash kabi mas'uliyatli turizm amaliyotini targ'ib qilish. Tabiiy muhitni saqlashning ahamiyati to'g'risida xabardorlikni oshirish uchun tashrif buyuruvchilarni o'qitish dasturlarini amalga oshiring.

- Takliflarni diversifikatsiya qilish: madaniy tajribalar, sarguzasht turizmi va tabiatga asoslangan dasturlarni o'z ichiga olgan ko'ngilochar tadbirlarni kengaytirish imkoniyatlarini o'rganing. Bu tashrif buyuruvchilarning keng doirasini jalb qiladi va muayyan saytlardagi bosimni engillashtiradi.

- Monitoring va baholash: turizm faoliyatining atrof-muhitga, mahalliy jamoalarga ta'sirini va So'x daryosi vodiysining umumiy barqarorligini baholash uchun keng

qamrovli monitoring tizimini yaratish. Muntazam baholash adaptiv boshqaruv va o'z vaqtida aralashuvlarga imkon beradi.

Xulosa qilib aytganda, So'x daryosi vodiysining rekreatsion resurslari uzoq muddatli barqarorligi uchun samarali boshqaruvni talab qiladigan qimmatli boyliklardir. Yaxlit va hamkorlikdagi yondashuvni qo'llash orqali iqtisodiy o'sish, atrof-muhitni muhofaza qilish va mahalliy jamoalar farovonligi o'rtasida muvozanatni saqlash mumkin, So'x daryosi vodiysi kelajak avlodlar uchun jonli va qadrlil manzil bo'lib qolishini ta'minlash.

Adabiyotlar.

1. Tojievna Zulxumor Nazarovna, Dusmanov Farhod Azamqulovich, Muhamedova Nazokat Jurayevna, & Haydarova Surayyo Abdusalomovna (2016). Mustaqillikdan keyingi yillarda O'zbekiston Respublikasi aholisining o'limi va umr ko'rish davomiyligi. Evropa ilmiy sharhi, (3-4), 24-27.

2. Shernayev Akbar (2020/1/30) Abstracts of V International Scientific and Practical Conference Osaka, Japan 29-31 January 2020,189-193.

3. Иброимов, Ш. И. Ў., & Болтаев, М. Ж. (2020). Ўзбекистон тоғ-водийларининг экотуристтик имкониятлари ва улардан фойдаланиш. Academic Research in Educational Sciences, (1).

4. Rajabov Furkat Turakulovich, Sattarov Abdisamat Umirkulovich (2020) FARMS OF UZBEKISTAN: DEVELOPMENT, SPECIALIZATION, GEOGRAPHY. Journal of Critical Reviews, 7 (6), 1189-1196.

5. Oybek Uralovich Abdimurotov (2020). TABIIY GEOGRAFIYA DARSLARINI MUSTAQIL O'RGANISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING IMKONIYATLARI. Academic research in educational sciences, (3), 1306-1312.

6. Ibroimov, S., & Madaminova, M. (2020). Maktablarda geografiya fanini o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash. Academic research in educational sciences, (1).